

BESZÁMOLÓ

A Magyar Mozgókép Közalapítvány Alapítói számára

**Készítette a Jelölő Bizottság:
Bakos Edit, Durst György, Janisch Attila, Mikulás Ferenc
Tolmár Tamás**

2009. október 6.

Előszó

A Magyar Mozgóképek Közalapítvány Kuratóriumának mandátuma 2009. december 31-én lejár. A Magyar Mozgóképek Alapítvány Alapítói a 2009. július 16-i, kibővített ülésükön megválasztottak egy öttagú jelölőbizottságot. A jelölőbizottság feladatául szabták, hogy vegye számba a magyar mozgóképes szakma aktuális, megoldásra váró feladatait, és ezekről, valamint a meghallgatottak tisztújításra tett javaslatait összegyűjtve és rendszerezve a felmerült kuratóriumi- és elnökjelöltekről tájékoztassa megbízóit.

A Jelölő Bizottság megbízásának megfelelően a 26 *alapítóval és a Filmszakmai Kerekasztal* tagjaival megbeszélést folytatott. Meghallgatta a Kuratórium jelenlegi tagjait, az MMKA Ellenőrző Bizottságának Elnökét, az MMKA főtitkárát és vállalkozási menedzserét, valamint az Oktatási és Kulturális Minisztérium Kulturális Szakállamtitkárát.

Tájékozódott az európai országok támogatási rendszeréről, megismerkedett az állami számvevőszék jelentéseivel, és elolvasott 18, ebben a tárgyban készített és hozzá eljuttatott tanulmányt.

Meghallgatott több, a beszélgetések során javasolt, ill. jelentkezett kuratóriumi elnökjelöltet: Kőrösi Zoltánt, Muhi András, Tarr Bélát, Tolvaly Ferencet, Andrew Vajná.

Az interjúkon a Jelölő Bizottság legalább három tagja mindig részt vett. Egy-egy személy meghallgatására általában egy óra jutott. A beszélgetések eredményeként átfogó képet kaptunk a szakma véleményéről, ezt tárjuk most megbízóink, az Alapítók elé.

A Jelölő Bizottság köszöni minden közreműködő őszinte véleményét és segítőkészségét.

Tartalomjegyzék

I./ A magyar filmszakma általános helyzete és megoldásra váró feladatai

- a./ Általános helyzet
- b./ Megoldásra váró feladatok

II./ Vélemények a Magyar Mozgókép Közalapítvány működéséről

- 1./ Pozitívumok
- 2./ Negatívumok
  - a./ Gazdasági szempontok
    - b./ Hazai és nemzetközi kapcsolatok
  - c./ A Kuratórium működése
  - d./ Pályázatok, támogatások
  - e./ Ellenőrző Bizottság
- 3./ Felmerült megoldási javaslatok
  - a./ Általános működés és gazdálkodás
  - b./ Producerek véleménye
  - c./ Dokumentumfilmek álláspontja
  - d./ Animációs Szakosztály javaslata
  - e./ A forgalmazás helyzete és megoldási javaslatok
- 4./ A Közalapítvány munkaszervezetének hibái

III./ Javaslatok az Elnök és Kuratórium tagjainak kiválasztására

- 1./Elvárások a leendő elnök személyével kapcsolatban
- 2./ Javaslat az elnök kiválasztásának folyamatára
- 3./ A kuratórium tagjainak kiválasztása

I. A magyar filmszakma általános helyzete és megoldásra váró feladatai

1./ Általános helyzete

- Ahhoz, hogy az MKKA stratégiája megújuljon, a magyar film küldetését, kulturális koncepcióját kell megfogalmazni, ugyanis az MMKA döntéseivel filmtörténetet ír, tegnapi és mai működésének jelentősége (eredmény és hiba) - adott esetben - évtizedek múlva derül ki;
- A Magyar Mozgóképek Közalapítvány a filmes önkormányzatiság fontos szervezete, de nem azonos a magyar filmszakma egészével;
- A filmszakma nem az MMKA – a téves felfogás miatt (Mozgóképek Törvény) nem működtek hatékonyan a szakmai szervezetek, megszűnt a Kerekasztal működése is;
- Az MMKA nem főkoordinátor, csak a legfontosabb támogató szervezet, vissza kell térnie eredeti szerepéhez;
- A magyar filmszakma működési feltételeit, támogatását tartalmilag és szervezetiileg is szükséges megújítani;
- A Média Törvényen (a médián belül a mozgóképek szerepe), a Mozgóképek Törvényen (Mozgóképek Koordinációs Tanács, elosztási arányok, stb.), és a Magyar Mozgóképek Közalapítvány Alapító Okiratán (szervezeti működés, stb.) a többség szerint változtatni szükséges;
- Olyan javaslatot kell készíteni a szakma reformjára, és olyan kuratóriumi tagokat kell jelölni, akik mind a szakma, mind bármilyen kulturális kormányzat számára elfogadhatóak;
- A magyar mozgóképek kultúra összefogására, szervezeti formájára többféle változat is elképzelhető, többek véleménye szerint ilyenek lehetnek például a sokféle jól működő európai megoldások (francia, osztrák, dán modell);
- Alapvető szempont: az MMKA induláskor 600 millió Ft felett rendelkezett, most 5,4 milliárd forint szétosztása, és jelentős vagyon van rábízva;
- Az MMKA-t a megkérdezettek egy része személyes alkuk és kapcsolatok színterének látják, és szükségesnek tartják a személyes összefonódások, személyes lobbik, kapcsolatrendszerek megszüntetését;
- Többségi vélemény: elsősorban nem a struktúrával, hanem a szabályok be nem tartásával és erkölcsi vonatkozásban van a legfőbb gond (egyébként minden változtatás lehet, hogy valakinek az érdekét sérti).
- A törvényi előírás ellenére hosszú évek óta nem rendeződött a nemzeti filmvagyonsors.

2./ A magyar film megoldásra váró feladatai

- Egyes vélemények szerint az MMKA-val kapcsolatban csak a játékfilmek pénzügyi vonatkozásai kerülnek előtérbe, tudatosítani kell, hogy a magyar filmkultúra nem csak a filmek gyártásáról szól;
- Hiányoznak a mai valóságot, a mai életet bemutató filmek, a gyermekfilmek, a tévéfilmek. Hiányzik a hatékony együttműködés a televíziókkal – ami nagymértékben hozzájárul az MMKA működési nehézségeihez, sorvasztja a magyar filmkultúrát;
- A meghallgatottak többsége szerint számos oka van, hogy a magyar nézők nem nézik a magyar filmeket – 2008-ban csak 983.000 nézője volt a mozikban a magyar játékfilmeknek;
- Nincs megoldva a mozgóképszakmában dolgozók szociális biztonsága;

- Több olyan film készül, amely sem zsáner filmként, sem szerzői filmként nem megfelelő (nézőszám – fesztiváldíjak);
- Több magyar film készül alacsony költségvetéssel. Kevesebb filmet - az arra érdemeseket viszont nagyobb összeggel - kellene támogatni;
- A filmek terjesztése nem megoldott, a magyar filmeket forgalmazó art mozi hálózat meggyengítésével ez a probléma különösen hangsúlyossá vált. A hagyományos módszerek több támogatást igényelnek, a modern technológiák térnyerésével új forgalmazási szisztémák kialakítása szükséges;
- Egyesek szerint a filmkritika helyzete sem megnyugtató, nagyon sokszor hiányzik a visszacsatolás, illetve az internetes kritikák színvonala nem megfelelő;
- Többen felhívták a figyelmet arra, hogy a Mozgóképförvény szerint is a magyar mozgóképkultúra értékeinek gyarapítása és megőrzése a cél.

II. Vélemények a Magyar Mozgóképförvény Közalapítvány tevékenységéről

1./ Pozitívumok

- Kidolgozott, többszintű pályázati rendszer
- Vagyonszerzés (MAFILM, Magyar Filmlaboratórium)
- Több évre szóló szerződés az OKM-al a támogatásról
- Mozgóképförvény megalkotása

2./ Negatívumok

a./ Gazdasági szempontok

- Az MMKA eladósodása;
- A kereskedelmi bankok közpénzből történő támogatása, ami egy adott rendszerből keletkező, szükségszerű anomália (kamat-terhek);
- A banki finanszírozás bizonytalanságai, az utófinanszírozás kiszolgáltatottá teszi a pályázókat;
- A zsánerfilmek esetleges nyereségéből nem áramlik vissza pénz a nemzeti filmgyártásba;

b./ Hazai és nemzetközi kapcsolatok

- A kuratórium a nemzetközi kapcsolatokat nem ápolta, ebből nemcsak szakmai, de anyagi hátránya is származott a magyar filmszakmának;
- Nem tudta rendezni a kapcsolatot a televíziókkal (ORTT, Média Törvény);
- Nincs összhang az NKA, az ORTT, az Oktatási és Kulturális Minisztérium és az MMKA között (pályázatok kiírása, költségvetés, elszámolás, stb.);
- A Mozgóképförvény Koordinációs Tanács működésképtelensége;
- A filmelőállítók (producerek) megfelelő regisztrációjának (több száz filmelőállító) és minősítésének (kredit rendszer) megoldatlansága;
- Fontos lenne a szakmai kötelezettségeiket nem teljesítő, a szakmai dolgozókat nem fizető, eladósodott producerek pályázati lehetőségének megszüntetése;
- Szükséges az alapítói kör megváltoztatása,

c./ A Kuratórium működése

- A kuratórium tagjai jelenleg - az elnök kivételével - nem szakmabeliek, ugyanakkor a kuratórium a szakkollégiumokat is felülbíráhatja (noha ez csak elvétve történt meg az elmúlt időszakban), ezért az elnöknek lehetősége van az autokrata vezetésre. Jellemző a kollektív felelőtlenség, a Kuratórium a szakmai szervezetre, a tisztségviselőire hárítja a munkák és a döntések jelentős részét;
- A kétszintű rendszert általában megfelelőnek tartják, de bonyolult és túladminisztrált a pályáztatási rendszer;
- A kuratóriumnak nagyon sok munkája lenne, ezért célszerű, hogy az elnök főállásban dolgozzon;
- Nincs visszacsatolás, nincs kiértékelése a támogatások hasznosulásának;
- Szakmai tartozásokat nem szankcionálja, túl engedékeny, nincs számonkérés, a támogatott filmek egy része nem valósul meg, vagy nincs a vásznon (etikai kódex hiánya);
- Nincs kidolgozva, hogy az Alapítvány hogyan keletkeztethetne jogokat, és ezen jogok értékesítésével bevételeket;

d./ Pályázatok, támogatások

- A támogatási elv játékfilmgyártás centrikus, nem veszi figyelembe a különböző műfajok és feladatok specifikumát (az általános költségek automatikusan 8 %-ban történő megállapítása);
- Hiányzik a ténylegesen meglévő, működő stúdiók műhelytámogatása;
- Különböző területek hátrányban vannak, pl.: dokumentum, animáció, tudományos-ismeretterjesztő;
- Strukturális támogatás nem működik;
- Infrastrukturális fejlesztés hiánya;
- Nem lehet folyamatosan pályázni a dokumentumfilmnél, pedig a műfaj lényegéhez tartozik a gyors reagálás képessége, stb.;
- Csak jogilag rendezett forgatókönyvvel lehessen pályázni;
- Többnyire csak formálisak a koprodukciónk;
- A támogatások intenzitásánál nem veszik figyelembe a nehéz filmalkotások (dokumentumfilm, animációs film, tudományos-ismeretterjesztő film, kísérleti, rövidfilm) magasabb támogatási lehetőségét (100 %);
- A filmfesztiválok támogatási elve ellentétes az Európai Közösség Bizottságának állásfoglalásával, ahol az alternatív műfajok, rövid- vagy dokumentum-, és animációs filmek kiemelt támogatását írják elő. (lásd 216. pont);

e./ Ellenőrző Bizottság

- A jelzett problémák felvetik az Ellenőrző Bizottság munkájának hatékonyságát.

3./ Felmerült megoldási javaslatok:

A problémák felsorolása részben magában rejti a teendőket.

További feladatok:

a./ Általános működés és gazdálkodás

- Pénzügyileg konszolidálni kell az MMKA-t, esetleg a meglévő vagyon felhasználásával (?);
- Kereskedelmi bankok helyett – ha lehet - más megoldást kellene találni a finanszírozás folyamatossága és a kamatterhek csökkentése érdekében;
- Jobban alkalmazkodjon a megváltozott viszonyokhoz (Alapítvány, ugyanakkor ma már jelentős vagyonnal rendelkező gazdasági társaság is egyben);
- Pótlólagos források után kell nézni (a megszüntetett kulturális járulék pótlására is);
- Hatékonyra kell tenni a filmek külföldi forgalmazását, fesztiváloztatását;
- A kuratórium tagjainak nagyobb része a szakma képviselőiből kerüljön ki, egy- egy területet képviselve (játékfilm, dokumentum, animáció, terjesztés, stb.);
- Valószínű, hogy hetenként kellene üléseznie a Kuratóriumnak.

b./ A producerek véleménye:

- Legyenek műhelyek: a filmgyártó működő szervezetek legkisebb, de legfontosabb egysége a produkciós iroda.
- Szerintük kell a régi stúdiókhoz hasonló műhelytámogatás a működő produkciós irodák részére.
- A pályázati rendszert egyesek szerint a normativitás felé kell tolni.
- Több évre szóló pályázati csomag lehetőségét is meg kell vizsgálni.
- Néhány producer véleménye az, hogy a kuratórium elnökének megválasztásához pályázatot kell kiírni. (A Jelölő Bizottság véleménye: ez a megoldás lényegesen meghosszabbítja az elnökválasztás folyamatát.)

c./ A dokumentumfilmek és a tudományos ismeretterjesztők álláspontja:

- Az MMKA jelenlegi rendszere alkalmatlan a speciális igények kielégítésére.
- Vannak, akik külön dokumentumfilmes alapítvány, önálló dokumentumfilmes filmszemle mellett vannak.
- A produceri irodák műhelytámogatást ők is fontosnak tartják.
- Felvetették a dokumentum és az ismeretterjesztő filmkeret összevonásának lehetőségét, amellyel az ismeretterjesztő terület képviselői nem értenek egyet. Lehetőséget kellene teremteni nagy költségvetésű filmek elkészítésére.
- A tudományos területre érvényes pályázati feltételek nem biztosítják a szükséges szakmai színvonal védelmét.

d./ Magyar Filmművész Szövetség Animációs Szakosztályának véleménye:

- A szakkollégiumok tagjainak megválasztására és az összeférhetlenség szabályaira tettek javaslatot.
- A folyamatos pályáztatás és az adminisztráció csökkentését kérték.
- Fontosnak tartják a műhelyek támogatását. Animációs tv-sorozatok és egészestés animációs filmek kiemelt támogatását kérik.
- Az MMKA támogatásával készült filmeknél legyen kötelező a DVD-n való megjelenés.

- A Kecskeméti Animációs Filmfesztivál jelentőségéhez mértén legyen támogatva.

e./ A filfterjesztés helyzete és megoldási javaslatok

- Szükséges a forgalmazás és a mozi-üzemeltetés működésének és pályázati rendszerének átalakítása.

Forgalmazás:

- Kevesebb a mozi-néző – de nem kevesebb a filmnéző (olcsó DVD, illegális Internetes letöltés) - ellentmondás feloldása;
- A filmforgalmazási piac átrendeződött, cégek szűntek meg, újak születtek.
- Legyen sávós az Art film forgalmazás támogatása, a drágább film nagyobb összegre pályázhasson;
- Kevesebb magyar film, viszont nagyobb összeggel kerüljön a hagyományos mozi-forgalmazásba;
- A Mozgókép Törvény és az MMK alapító okirata célkitűzéseinek értelmében a támogatott (fikciós és nem fikciós) filmek jussanak el közönségükhöz (hagyományos, vagy speciális mozi bemutatás, társadalmi forgalmazás, filmklub vetítés és a televíziókban, vagyis hasznosuljanak).
- Digitális formátumban legyen vetíthető minél több alkotás.

Moziüzemeltetés:

- Helyre kell állítani a Filmtörvény, ill. a miniszteri rendelet által előírt támogatási arányt a vidéki és a fővárosi mozik között;
- Az e-cinema hálózat kiépítését nem előzte meg olyan szakmai vita, amely alapján tervezhető lett volna hasznosulása. A forgalmazók többsége nem jeleníti meg filmjeit a rendszerben, pedig a hálózat alkalmas lenne a mozik filmellátási gondjainak enyhítésére;
- Pályázati forrást kell teremteni a mozikban, a világban mind jobban terjedő 2K-s digitális vetítőkkel történő felszerelésére;
- Az Art mozik folyamatos filmellátása egyre nehezebb, ha nem tud eleget tenni a filmtörvényben előírt kötelezettségeinek, elveszti az art mozi besorolást és összeomolhat a jelentős állami támogatással kialakított art mozi hálózat;
- Módosítani kell az art filmek besorolását szabályozó miniszteri rendeletet;
- A nemzeti filmvagyon internetes (fizetős) felületeken keresztül mindenki számára elérhetővé kell tenni;
- Emelni kell a középiskolai mozgókép kultúra- és médiaismeret oktatásának óraszámát, támogatni a csoportos mozizások szervezését és segíteni az intézményen belüli digitális vetítések terjedését.

4./ A Magyar Mozgókép Közalapítvány mint munkaszervezet hibái:

- Túldimenzionált a szervezet, átláthatatlan a működése és magas a költsége;
- Ne csak döntéshozó, hanem szolgáltató szervezetként is működjön;
- A Magyar Filmbizottság, és a Los Angeles-i irodája működésének csekély hatékonysága;
- Szakmai ellenőr ne legyen line-producer játékfilmben;
- Nyilvánosság! Az információk folyamatosan legyenek fenn a MMK honlapon! Nyertes és elutasított pályázatok, döntések időpontjai is!

- Legyen egy hírlevél (kuratóriumi ülések időpontjai, napirendje; aktuális pályázatok; nemzetközi vonatkozások, stb.).

III. Javaslat az Elnök és Kuratórium tagjainak kiválasztására

1./ Elvárások a leendő elnök személyével kapcsolatban:

Egyes vélemények szerint ne szakmai alkotóművész legyen, de többen ennek az ellenkezőjét javasolták;

tekintélyes, szakmát ismerő személy kell;

értsen a vagyonkezeléshez (mint egy vállalati menedzser);

legyen társadalmi beágyazottsága (a közéletben jó kapcsolatokkal rendelkezzen);

lehetne kettős vagy hármas vezetés (amelyben az egyes vezetők részterületeket irányítanak nagyobb hatékonysággal: elnök – ügyvezető elnök, alapítvány – vállalat, film diplomácia - szervezési ügyek);

Nemzetközi tapasztalattal rendelkező, legalább egy világnyelvet jól beszélő, főállású kulturális menedzser legyen

2./ Javaslat az elnök kiválasztás folyamatára

A kibővített alapítói értekezlet elfogadja (megvitatja) a Jelölő Bizottság beszámolóját.

A Jelölő Bizottság ismerteti a megkérdezett, és a jelölést vállaló személyeket. A jelölést vállalók a Jelölő Bizottság jelentésében felsorolt feladatok megoldására írásban javaslatot tesznek. A kibővített alapítói értekezlet megvitatja a pályázatokat, a vita után az Alapítók döntenek a felterjesztendő elnök személyéről.

A Jelölő Bizottság megjegyzése: Az eddigi jelöltek helyzetértékelése és a megoldási javaslata nagyon sok hasonlóságot mutat. A program mellett nagyon fontos, hogy az új elnök alkalmas, hiteles személy legyen.

3./ A Kuratórium tagjainak kiválasztása

A Jelölő Bizottság által javasolt személyeket a kibővített alapítói értekezlet megvitatja, és a Kulturális Miniszter által is elfogadott elnök bevonásával javaslatot tesz a kuratóriumi tagokra. Az Alapítók döntenek a kurátorok személyéről.

■